

PRZERAŻAĆ (17) *vb impf*

e oraz drugie a jasne; -rã- (14), -ra- (1) *BielSpr*.

inf przerażać (1). ◇ *praes 3 sg* przerażã (8). ◇ *3 pl* przerażają (2). ◇ *praet 3 sg f* przerażała (1). *n* przerażało (1). ◇ *imp 3 sg* niechãj przerażã (1). ◇ *part praes act* przerażając (3).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVIII w. s.v. przerazić.

1. *Przebijać, przeszywać [w tym: kogo, co (4)] (8) :*

przerażać czym do czego (1): Y kazano iã [św. *Martynę*] znowu zãwieścić y ofękãmi zelãznymi [!] drãpãć/ ałz do kości/ y łamy kości gołe/ oftrym żelãzem ałz do mozgu przerażãjąc [!]. *SkarŻyw* 21.

Przen (7) :

przerażać czym (1): ano mu [*Sokratesowi*] przyniefiono od ołtarza boginiey *Veneri* [...] łãbãcia zwyciãgnionã łzijiã aż doobłokow łięgãjąc nofem do nieba, á planety im przerażãjąc, y włzitko patrzenie ludzkie przewyłszãjąc *BielŻyw* 79.

W porównaniu (1): Tãk iż wżędy á wżędy pełniã łie á skutecznã exekuciã biorã ony łrogie á nieomyłne dekretã Pãńłkie/ ktore/ iãko o nich piłmo łwięte powiãda/ iż iãko młot ognisty przerażã iã opoki/ thãk iż zãwżdy wychodzã dobremu nã dobre/ á złemu nã złe. *RejZwierc* 184.

Zwroty: »niebo (nieb(ios)a) przerażać« = być słyszany, zauważany przez Boga [szyk zmienny] (4): Bo tãka iest moc modlitwy łwiętey/ ktora pochodzi s łercã prãwego/ iż [...] prãwie gwałtem niebo przeraża. *RejPos* 75, 202v; *GrabowSet Tv*; *Niewolłstwo Fãraonowe nã lud Boży/ było dołyc okrutne/ iż niebiołã przerażãł PowodPr* 71.

»do serca przerażać« (1): Cić [*synowie*] łã yãk prętkye łtrzały mocarzã zacnego/ Ktorzy tãk przebiãyãłã łprãwã mełtwã łwego/ Aż y do łercã prãwye moc ich przerażãłã *LubPs* cc6.

2. *Przenikać na wskroś, przejmować, przedostawać się do najdalszych miejsc [kogo, co] (8) :* Gdy iã [*sałetrę*] łtarwłzy da pić z czimkolwiek, grube wilkołci przeraża y precz ie wypãdza *FalZioł* III 41a.

przerażać czym (1): Słõnce też iest nã przekãzie kiedy przeciw tobie łwieci/ bo wzrok przeraża łwoim blyłkãniem/ iãko y wiãtr prochem albo piãłkiem. *BielSpr* 16v.

W porównaniu (1): *BielSpr* 16v *cf* przerażać czym.

Przen: Wzbudzać silne emocje, zwłaszcza strach (6) :

przerażać czym (1): y nã I.M. *X(iędza) K(anonika):* mam wielkie/ iãko wżdy nã ziemkã/ baczenie: niechãc go bãrzo wielkimi księgãmi [...] y tãk iãłnã prãwã/ [...] przerażãć. *CzechEp* 426.

Fraza: »strach przeraża« (1): Odeyñi precz odemnie rękę twoię/ á thwoy łtrãch niechay mię nie przeraża [*terror tuus ne terreat me*]. *BibRadz Iob* 13/21.

Zwrot: »serce, do serca przerażać« [szyk zmienny] (3:1): Thãkci zwyłł Pan czyniã ze włzytkiemi wiernemi/ gdy łercã ich przeraża iż bład łwoy vznawãã. *BibRadz I* 183d *margin*; Bo piękne á rozwaźne łłowã łã iãko młoth/ á przerażã iã aż do łercã człowieczego. *RejZwierc* 81; *KarnNap* A2; *Niezierny łmętek mãtki/ łerce me przeraża GórnTroas* 51.

3. *Przebijać się, walcząc przedostawać się przez wojsko [kogo] (1) :* Krol *Bołesłãw* iãko *Lew* krzyknãł á vderzył nã nie [*Pomorzan*] złwoim mãłym ludem/ przerażã iãc ich vłfy y tãm y łãm/ rozpędził ie *BielKron* 351.

Synonimy: 1. przebadać, przebijać, przeszywać; 2. przenikać; 3. przebijać się, przedzierać się.

Formacje współrdzenne cf DORAZIĆ.

Cf PRZERAŻAJĄCY

ALKa